

הַלְבוֹת בְּרֻבוֹת סִימָן נג

יָצָא עֲלָיו שֵׁם רַע אֶפְלוּ (י) (טז) בִּלְדוּתוֹ, וְשִׁיחָה עָנּוּ וּמְרָצָה (יז) לְעַם, וְיֵשׁ לוֹ נְעִימָה וְקוּלוֹ עָרְבּ, (יח) וְרִגְיֵל לְקָרוֹת תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים: ה' אֵין מוֹצֵאִין מִי שִׁיחָהּ בּוֹ כָּל הַמְדוֹת הָאֵל, וְיִבְחָרוּ הַטּוֹב שֶׁבְצַבוּר בְּחֻמָּה וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים: הגה ואם היה קאן עם הארץ וקן וקולו נעים והקם תפצים בו, וכן י"ג שנה המבין מה שאומר ואין קולו נעים, הקטן (יט) הוא קודם (מרכיז ספ"ק דחילין), מי שעבר עברה בשוגג כגון שהרג הנפש בשגגה וחזר בתשובה, (כ) מתר להיות שליח צבור, אכל אם (כא) עשה במזיד לא, (כב) *דמפל מקום יצא עליו שם רע קדם (כ) התשובה (תשובת א"ז⁶) במסכת ברכות: ו *אין ממונין אלא מי שנתמלא זקנו, מפני כבוד

(* צ"ל בהלכות

בְּאֵר הַיֵּטֵב

ואפלו מעוט יכולין לעכב; ואם המוחים הם המנהיגים הוי קאלו מוחים כל הקהל, אם לא במקום שיגש בוררים ויש תפנה שלא לשנות גונתם או אינו מועיל מחאת הפרנסים, מ"א בשם מ"ץ ע"ש ובכנה"ג. ובתשובת חו"ט השני סי' ע"ה כ' פיון שהמיר דתו לעבודת נוכבים יש להעבירו, אבל בהזמנה שהתנוי להמיר לעבודת נוכבים ולא המיר מצונו וחזרו בתשובה מעליה וכן קבלוהו עליהם לשי"ן אין להורידו ע"ש, וענין בחות יאיר סי' קע"ו ובשער אפרים סי' לא ובעדות ביהוסף סי' כו. ולכ"ע אם עבר באנס ושב בתשובה מתר אפלו לכתחלה וכ"כ המ"א. שי"ן יצא פועלים רבות טרפה מתחת ידו מסלקין אותו משי"ן, מ"ז ח"ב סי' עה. טוב לתור אחר שי"ן בן צדיק, כי אינו דומה תפלת צדיק בן צדיק וכו', ב"ח רש"ל, וט"ו סי"ק ג חולק וכ' ד"ש לקרב לאותו שאינו מוחס, לקרב את הרחוקים לשכינה, דתחנא לכא כפי ונתיה תפלתו נשמעת יותר מצדיק בן צדיק ע"ש. מי שגפלו ורועותיו מתר להיות שי"ן, שדרך הקב"ה להשפמש בכלים שבאורים דחתיב לב נשבר וגו', רש"ל פ"ק דחילין. והמ"א סי"ק ח חולק עליו וכ' ד"ש לזהר בשי"ן שלא להיות בעל-מום ועוד הקריבוהו נא לפתחה (ובס' אליהו רבה הביא כמה ראיות דמתר להיות שי"ן בעל-מום ע"ש): (ד) התשובה. ע"ש בס"ק שלפני זה. א' שהכה אשתו בעין והיתה מצוברת ולא המשיר עד שמתה ונכר שפאותה הפאו

והא טפש וסכל אלא שיהא יוכל לדבר בעסקי הקהל כפי שצריך, רש"ל: (י) בילדותו. בתשובת הרא"ם סי' פח דבשי"ן דעלמא שאינו שי"ן בתענית א"צ שיהא פרקו נאה, אלא כל שעשעו יש לו מעשים טובים א"פ שבילדותו יצא עליו שם רע ואפלו עבר עבודת נוכבים כיון ששב בתשובה ראוי להיות שי"ן קבוע, וכ"כ הרש"ף ח"ב סימן קז והר"א ששון סי' קנ"ו. ומהרש"ל בתשובה סי' כ הסכים ג"כ דנזקא בתענית ובמעמדות אכל בשאר ימים אפלו קבוע כל שאינו רשע ושהוא מרצה לעם וקולו ערב ורגיל לקרות ממנו לשי"ן, וכן העלה להלכה הממכר ד' אהרן דלשי"ן דעלמא לא בעינן פרקו נאה, וכל שראינו ששב בתשובה ראוי קרינן בה וכו' רב האחרונים, וע' הר"ש הלוי חלק י"ד סימן כח, וכן העלה הע"ת. ומסיים ונ"ל דאם זווירין העבור תענית א"פ שאין עקשו תענית צבור מ"מ לא יתפלל שי"ן כזה וק"ו בר"ה ובר"ה ע"ש. עוד העלה הע"ת דגם המתבר לא התמיר כמה שפסק שלא יצא עליו שם רע בילדותו הינו שלא למנותו לכתחלה, אכל להעבירו ולסלקו אחר שהתקן שי"ן אין לנו להתמיר וכ"כ המ"א ובתשובת הרמב"ם ח"ב סי' מב וענין סעיף כה. וכתב עוד שם דאם יצא עליו שם רע עתה והוא קלא דלא פסיק, אפלו יחיד יוכל למחות להעבירו; וכל שכבר העבירוהו ועמד קף ימים ושנים בהסקמת הקהל ורוצים למנותו, הוי עקשו תחלת קבלה

מִשְׁנֵה בְּרוּרָה

לנו, כיון שלא נשמע עליו עתה מאומה. מיהו, כשיצא עליו עתה שם רע והוא קלא דלא פסיק, אפלו יחיד מוחה עליו להעבירו וכה"ג בשם ראב"ח. וענין לקמן בסעיף כה בבאור הלכה מה שכתבנו בזה. ואפלו אם נתברר בעדים שחטא, אם עשה תשובה אין מצבירין אותו לכלי עלמא²⁵: (טז) בילדותו. אפלו נתברר לנו (טז) שעשה אז תשובה על זה הענין, אפלו הכי אין למנותו לכתחלה לשליח צבור. שליח צבור שכבר העבירוהו ועמד קף ימים ושנים בהסקמת הקהל, ורוצים עקשו למנותו, (י) הוי תחלת קבלה ואפלו מעוט יכולים למחות. אם המוחים הם המנהיגים, הוי קאלו מוחים כל הקהל, אם לא במקום שיגש בוררים ויש תפנה שלא לשנות גונתם, אז אין מועיל מחאת הפרנסים: (יז) לעם. כתב בתשובת מהר"ם מ"ץ: (יח) וזהר התנון אם יש ריב וקטטה בין שני בעלי-בתים, שיהא בשב ואל תעשה, הן בדבור הן במעשה הן בגלוי הן בסתר, וכל-שכן אם יש עסק ריב עם אדם אחר שאינו

בְּאֵר הַלְכָה

פסוקי דזמרה והלך ועשה צרכיו, נוטל דיו ויגמר הפרק של פסוקי דזמרה ויברך אשר יצרו ויניח השלתי ולא יברך עליו, וכמו שנתבאר בסיומן ח סעיף יד ובמשנה ברורה שם, ויניח התפלין ויברך עליהן, לכיון שאינו רשאי ליתן בבית-הפסא בתפלין אדתיא לה בהקבה ראשונה, וכמו שנתבאר לעיל בסימן כה במשנה ברורה סעיף קטן מז: * דמפל מקום יצא עליו שם רע. ענין במשנה ברורה כמה שכתבנו בשם הפג"מ אברהם ואליה רבה בזה וסתמתי כדבריהם, אף ד"ש עוד הרבה פוסקים דסוברין דיון שלא יצא עליו שם רע הוא אפלו בכל השנה, כדמשמע בכנסת הגדולה וביותר מזה בבאור הגר"א, מכל מקום סתמתי פומתם, משום דיון זה דהרמ"א דסובר דבפעם אחת שעובר אדם עברה במזיד אף ששב מקרי יצא עליו שם רע גס-כן אינו מכור, דכבר הקשה עליו הפג"מ אברהם, וכן משמע שסובר הגר"א בבאור ע"ש, וכן משמע מתשובת אור זרוע גופא לתמעין בו, ודברי הרמ"א הוא דעת עצמו ולפלא שהדפוסו פנים בשם תשובת אור זרוע מה שכתוב שם בהפך לענין מזיד ע"ש או אולי מצא באיזה פוסק: * אין ממונין אלא מי וכו', אכל באקראי וכו'. ענין בהלכות גדולות בהלכות צרכי צבור, ומזה נובע דברי הרמב"ם ברוך ח הלכות תפלה שמתחיל בין פריסת שמע לירידת

מהעיר עם בעל-בית, שיהא בשב ואל תעשה, ואפלו אם אותו האדם הוא מחתנו או קרוב קטן ואיכה עם אחד מהקהל, או צריך להעמיד את הדבר לפני הרב או הקהל לפשר ולעשות ככל אשר נראה להם נכון; ואם יש חרזון ומניעה מצד שכנגדו, אז הוא נקי ומה יש לו לעשות²⁶: (יח) ורגיל לקרות. כדי שיהיו הפוסקים המערכים בתוך התפלה סדורים בפירו²⁷: גם אם אינו רגיל לקרות הוא בכלל "מסיר אָזנו משמע תורה גם תפלתו תועבה" [א"ר]. כתב בפרי מגדים: בסימן תקפא סעיף א' איתא דבראש-השנה יוים-הכפורים בעינן שיהא נשוי²⁸ וכן שלשים²⁹, ומשמע בשאר ימות השנה אפלו אינו נשוי; מכל מקום נראה לי דנשוי (יט) קודם לבחור³⁰, ואפלו אם נתמלא זקנו: ה' (יט) הוא קודם. אפלו להיות שליח צבור (כ) קבוע, כל שהוא י"ג שנה והביא שתי שערות: (כ) מתר להיות. דלא מקרי אין פרקו נאה אלא דנזקא שהיה מועד לעשות דברים שאינן מהגנים, אכל מי שקא לידו שגגת מעשה ומתחרט, הרי זה צדיק גמור לכל דבריו ומתר למנותו (כא) לכתחלה לשליח צבור: (כא) עשה במזיד. לאו דנזקא הרג, דהוא הדין שאר עברות, וכדלעיל בסעיף ד, דבעינן שלא יצא עליו שם רע אפלו מילדותו, וכן כתב בכל"ב בפרוש [א"ר]: (כב) דמפל מקום יצא וכו'. ענין במגן אברהם שהביא בשם הרבה פוסקים דאפלו במזיד, כל ששב שרי להיות שליח צבור קבוע, דנזקא לענין תענית צבור מחמתו שלא יצא עליו שם רע אפלו מילדותו, אכל להיות שליח צבור קבוע לשאר ימות השנה מתר למנותו אפלו לכתחלה³¹, כל ששב בתשובה, וכנה הביא הפרי מגדים בשם אליה רבה להלכה. וכתב באליה רבה, דבגמ' נוראים על-כל-פנים יש להתמיר לדון כדיו תעניות, דבאמת אפלו בשאר ימות השנה יש בזה הרבה דעות בין הפוסקים, ענין בכנסת הגדולה ובבאור הגר"א; וכל זה הינו שלא למנותו לכתחלה, אכל אין מסלקין אותו לכלי עלמא אם שב בתשובה. שליח צבור שהוציא פועלים רבות טרפות מתחת ידו (כג) מסלקין אותו משי"ן, דשוב דינינן

שְׁעַר הַצִּיּוֹן

(טו) אליה רבה: (י) מגן אברהם: (י) הובא באליה רבה: (יט) ונראה לי דנזקא אם נשוי הוא גס-כן נתמלא זקנו, דזה הוא דינא דגמרא, ולידת הרבה פוסקים ראשונים אפלו באקראי אינו יכול לירד: (כ) פרי מגדים ולבוש בסעיף ז: (כא) מוכח מפמה אחרונים וכן איתא באור זרוע: (כב) מגן אברהם:

הַלְכוּת בְּרֵכוֹת סִימָן נג

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה אין ממנין]

ומזה נובע דברי הרמב"ם פ"ק ח מהלכות תפלה שמתחיל בין פריסת ש"מ לידידת התפלה³².

32) שסובר שלפרוס על שמע [היינו לומר קדיש וברכו, ראה לקמן סי' סט פרטי הדין] מותר אף בקביעות, והובאו דבריו להלן (ד"ה) ויכול לירד).

[משנ"ב ס"ק כג]

ואין הצבור יכולים למחלה³³ על כבודם בזה³⁴.

33) בטעם הדבר כתב הט"ז (ס"ק ב) שכבוד הציבור היינו כבוד שמים, שמתכוונים בזה לכבד השם יתברך שיהיה שליח ציבור שהוא ראוי להיות מליץ בעד הקהל.

ולענין קריאה בתורה מתוך חומש הכתוב לבדו, שכתב לקמן (סי' קמג ס"ק ז) שהטעם שאסור לקרוא בו אפילו אם הוא כתוב בספר תורה הוא מפני כבוד הציבור, כתב בביה"ל שם (ס"ב ד"ה אין קורין בו) שיש דעות בין הפוסקים אם מועילה מחילת הציבור.

34) ובמקום שרובם ככולם לא נתמלא זקנם [כגון בישיבה קטנה], הורה הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"ב ארחות הלכה הע' 76) שלא שייך בזה הטעם של כבוד הציבור.

וכן לענין 'ברכת כהנים' במקום שרוב הציבור הם נערים שלא נתמלא זקנם, שכתב השו"ע לקמן (סי' קכח ס"ד) שאין לכהן שלא נתמלא זקנו לישא כפיו בקביעות, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פ"ח תשובה ז) שבמקום כזה יכול לישא את כפיו בקביעות. מאידך, בשו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' טו) כתב שיקבע תור ביניהם וכל יום יעלה כהן אחר שלא נתמלא זקנו, כדי שלא יעלה אותו כהן בקביעות. עוד כתב, שאם בחלק מהימים עולה עמהם גם כהן שנתמלא זקנו, שוב לא נחשב בקביעות גם בשאר הימים שבהם הם עולים לבדם.

[משנ"ב ס"ק כד]

אין מורידין למי שלא נתמלא זקנו³⁵.

35) וגדר נתמלא זקנו, כתב לעיל (סי' לט ס"ק ג) שיש לו ריבוי שער בזקנו, ואפילו ששערותיו קטנות מאד.

[משנ"ב ס"ק כה]

דלקרמב"ם פ"סובר תפלה דאורתא³⁶ וכו', עד שגדע בנדאי שהביא שתי שערות³⁷.

36) ששיטת הרמב"ם שרק זמני התפילה הם מדברי סופרים, אבל עיקר מצות תפילה היא מן התורה, שנאמר 'ולעבדו בכל לבבכם וגו' זו תפילה, ודעת הרמב"ם שעיקר מצות תפילה היא מדברי סופרים, והובאו שתי השיטות לקמן (סי' קו ס"ק ד).

37) בטעם הדבר שלענין דברים שהם מדאורייתא לא סומכים על החזקה שקטן המגיע לכלל שנים מביא שתי שערות, כתב לקמן (סי' נה ס"ק לא) בשם הפמ"ג, שכיון שמיעוט המצוי אינם

מביאים שתי שערות כשהגיעו לכלל שנים, לכן החמירו חכמים לענין דאורייתא לחשוש למיעוט [וראה עוד שם ס"ק מ]. ובשו"ת נודע ביהודה המובא בביה"ל לעיל (סי' לט ס"א ד"ה או קטן) מבואר, שהוא דוקא משום שיכולים לברר, ולכן אם אינו לפנינו שנוכל לבדוקו, סומכים על החזקה [מלבד במקום שיש חזקה אחרת כנגד חזקה זו, או שהוא להוציא ממון שבו נחלקן הפוסקים]. אמנם כתב שם (בביה"ל) שיש פוסקים הפוסלים בכל אופן.

[משנ"ב ס"ק כח]

כיון שלא הביא שתי שערות אמרינן צדין הוא קטן³⁸ וכו', שאין למנות סריס, דגנאי הוא לצבור³⁹.

38) שאף שבדבר שהוא מדרבנן סומכים על החזקה שהביא שתי שערות וכמו שכתב לעיל (ס"ק כה), מ"מ כשבדקוהו ונמצא שאין שתי שערות, לא אומרים שהיו שתי שערות ונשרו, וכן כתב לקמן (סי' קצט ס"ק כו) בשם המג"א ושאר אחרונים, לענין צירוף לזימון. אמנם לקמן (סי' נה ס"ק מ) כתב שאף כשלא נמצא שתי שערות, תולים שהיו ונשרו מחמת כחישות או שמנונית [ונשאר שם בצע"ק על המג"א הנ"ל].

39) טעם הדבר שנחשב לגנאי מבואר בדבריו, שלעולם לא יגיע למידת השלימות שאמרו על שליח ציבור.

[משנ"ב ס"ק לו]

לפי שאין מוציאין את הרבים ידי חובתן⁴⁰.

40) ובמעריב של ליל שבת, כתב הדגול מרבבה (סי' שאף לדעה זו קטן לא יהיה ש"ץ, כיון שמבואר בשו"ע לקמן (סי' רסח ס"ג) שהש"ץ מוציא בברכת 'מעין שבע' את מי ששכח בתפילתו בלחש דבר שמחמתו צריך לחזור ולהתפלל.

[משנ"ב ס"ק לב]

נקטן שאין חיב אינו מוציאם בזה⁴¹.

41) ואף שכתב השו"ע לקמן (סי' רפב ס"ג) שקטן יכול לעלות לתורה ולברך עליה ולומר 'ברכו', ביאר השו"ע הרב (סי' ג) שבקריאת התורה אמירת ה'ברכו' אינה חובה של הציבור כל כך אלא של העולה לתורה, מה שאין כן כאן שהציבור צריך לצאת ב'ברכו' ידי חובה.

[משנ"ב ס"ק לג]

הלך מיד בתחלת לילה נתמלאו שנותיו ונהי גדול⁴² וכו', נעשה ברמזנה בתחלת ליל ראש השנה של שנת י"ד⁴³.

42) ושלא כדעת מהר"י ברונא שהובא בבאר היטב (ס"ק יג) שאינו נקרא גדול עד שיעבור יום אחד.

43) ולענין הנוול בבין השמשות, כתב לקמן (סי' נה ס"ק מב) שדנים זאת כספק, והולכים לחומרא בכל דבר שהוא מדאורייתא.

הִלְכוֹת בְּרֻחוֹת סִימָן נג

(ט) (כג) הצבור, *אָבֵל (כד) באַקראי (כה) מִשְׁהִבֵּיא (ו) [י] שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת *ויֻבַּל לִירֵד לְפָנֵי הַתְּכָה, וּבְכַלְבֵּד שְׁלֵא יִתְמַנֶּה מִפִּי הַצִּבּוּר אוֹ מִפִּי שְׁלִיחַ-צִּבּוּר הַמְּמַנֶּה אוֹתוֹ לְהַקֵּל מַעְלֵיו לְהַתְּפַלֵּל בְּעֵדוֹ לְעֵתִים (יב) [יא] (כו) יְדוּעִים: ז "אִם אֵין שָׁם מִי שִׂידוּעַ לְהִיּוֹת שְׁלִיחַ-צִּבּוּר כִּי אִם בֶּן י"ג שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד, מוּטָב שְׂיִיחָה הוּא שְׁלִיחַ-צִּבּוּר מִשִּׁיבְטָלוֹ מִלְשֻׁמְעַ קְדָשָׁה וְקָדִישׁ: ח "מִי שְׂאִינוֹ בַעַל זָקֵן, כָּל שֶׁנֶּכֶר בּוֹ שְׁהִינֵעַ לְכַלֵּל שָׁנִים שְׂרָאוֹי לְהַתְּמַלֵּאת זָקֵנוּ, נִתְמַלֵּא זָקֵנוּ קָרִינָן בֵּהּ. הֲלִכְפָּה בֶּן עֶשְׂרִים שָׁנָה אֶף-עַל-פִּי (כו) שְׂאִין לוֹ זָקֵן מְמַנֵּין אוֹתוֹ: הֵגֵה וְכֵן אִם הִיָּה לוֹ זָקֵן אֶפְלוּ מַעֵט, קָרִינָן בֵּהּ נִתְמַלֵּא זָקֵנוּ אִם הוּא מִבֶּן י"ח וְלַמְעַלָּה (כ"ו) בִּשְׁם מ"ס פִּי"ד וְנ"ו (פ' הַקּוֹרָא עוֹמֵד): ט (יג) [יב] (כה) סְרִיס, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמִּתֵּר לְמַנּוּתוֹ אִם הוּא (כט) בֶּן עֶשְׂרִים: י "כִּי־שׁ לְלַמֵּד זְכוֹת עַל מְקוֹמוֹת שְׁנוּהִיגִים שֶׁהִקְטִינִים יוֹרְדִין לְפָנֵי הַתְּכָה לְהַתְּפַלֵּל (ל) תְּפִלַּת עֲרֻבִית (לא) בְּמוֹצָאֵי שְׁבֻחוֹת: הֵגֵה וּבְמְקוֹמוֹת שְׁלֵא נִתְּגוּ כֵן אֵין לְקַטֵּן לְעֵבֶר לְפָנֵי הַתְּכָה אֶפְלוּ (לב) בְּתַפְלַת עֲרֻבִית; אֶפְלוּ הִינֵעַ לְכַלֵּל י"ג שָׁנִים בְּיוֹם הַשְּׁבֻחַת אֵין לְהַתְּפַלֵּל עֲרֻבִית שֶׁל שְׁבֻחַת, (לג) דְּהָרִי עֲדוּן אֵין לוֹ י"ג (יג) שָׁנָה (מהר"ל): י"א (לד) לְשִׁלְיחַ-צִּבּוּר שְׂמָאֲרִיף בְּתַפְלַתוֹ כְּדִי שִׁשְׁמַעוּ קוֹלוֹ עֲרֻב, אִם הוּא מִתְּמַת שְׂשֻׁמַּח בְּלָבוֹ עַל שְׁנוֹתָן הוֹדָאָה לְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ

ז תשובת הרא"ש
 קלל ד ח רש"י
 והר"ן תשובת
 הרא"ש קלל ד
 ט בתי"א ספר הדברי
 הרמב"ם פרק טו
 מהלכות תפלה
 ובמסכת סופרים פרק
 יד י שם במסכת
 סופרים כ בתי"א ספר
 ע"פ תשובת
 הרשב"א
 הראב"ד ל תשובת
 הרשב"א

שְׁעָרֵי הַשְּׁוֹבָה

בכמה ספרים מראשונים ואחרונים, והנראה את דבר ה' נתינת לבו לזאת: [י] שתי שערות. עבה"ט, ואין זה רק לתפלה שהיא דרכו וכמ"ש לקמן סי' נה. ובכנים נודאים נתמלא זקנו בעינו כמבאר בס"ק שאחר זה, ובמ"א סי' ט כתב דבסימן הקצ"ט משמע דזמן משמע בעינו לעינו תענית ולא סגי בנתמלא זקנו ועין [י] תקפ"א: [יא] ידועים. עבה"ט. ומ"ש ופשוט וכו' עין ב"ח שכתב שגם זה מקרי קבוע כיון שנתמנה לה, ואקראי הו' כשלא נתמנה על עקר ע"ש ונתיבא הא"ר וכתב שכן עקר: [יג] סריס. עבה"ט. ועין בתשובת פאריהרוד למרמב"ם וז"ל סי' קט"ו שנשאל בנן ארבעים שלא צמח שער במוקנו, והשיב, זה דינו סריס חמה או מפני חלי אשר סבל אין שער צומח בו באופן כי זה האיש יכול להיות ש"ץ עכ"ל, ועין

במטה, אין ראוי להיות ש"ץ, כנה"ג וע"ת. (ט) הצבור. ואין הצבור יכולים למחל על כבודם, ט"ו שכנה"ג ועמ"א: (י) שתי שערות. וכל שבא לכלל י"ג אין מדרקין בבערות כמ"ש סי' נה: (יא) ידועים. דנה הוי קביעות לאותם העמים. ופשוט שאין בכלל זה אם מנוהו הנהקל שיהיה הוא מוכן להתפלל באם לפעמים לא יהיה התנן כבה"כ שיעמד זה להתפלל, אין בנה אסור כלל דאין זה מקרי קבוע כלל כיון שאפשר שלא יבוא לידי פה, ולא אסור קבוע אלא לעמים ידועים שלאותו עת הוא קבוע בודאי, ט"ו. וכתב ע"ת והינו נדקא מי שלא נתמלא זקנו אכל מי שהוא פסול לש"ץ מחמת עברה אפלו באקראי אינו יכול להיות ש"ץ, וכ"כ בתשובת מ"צ ח"ב סי' עה. והיה בתענית ובריה נמי אין מורידין למי שלא נתמלא זקנו אפלו באקראי, שכנה"ג וע"ת: (יג) סריס. דהינו ששראי בו סימני סריס כמ"ש סי' ס"ה. ומהרש"ל בחלין סי' מח כתב שאין למנות סריס: (י"א) שונה. פ"י בדברי רבנו מהתפלין ערבית מבע"י והוא לא

בְּאֵר הַיֵּטֵב

מִשְׁנַה בְּרוּרָה

לה כמזיד. ועין בפרי"מגדים דמסתפק דאפלו בפעם אחת ודינוהו כמזיד. ומכל מקום אם שב בתשובה (כג) אין מסלקין אותו משי"ץ אפלו אם הוציא פעמים רבות: ו (כג) הצבור. ואין (כד) הצבור יכולים למחל (כ"ג) על כבודם בנה"ג: (כד) באַקראי. כל זה בשאר ימות השנה, אכל בתעניות ובראש השנה יום-התפורים אפלו באקראי (כ"ה) אין מורידין למי שלא נתמלא זקנו, וגם בנה (כ"ו) אין להקל אפלו על ידי מחילת הצבור: (כה) מִשְׁהִבֵּיא שְׁתֵּי שְׁעוֹרוֹת. ורצה לומר, אחר שהגיע ל"ג שנה, דקדם לא מהני השערות, ועין במגן אברהם שכתב דמסתמא אין צריך דבוק אחר השערות בנה, דבכר דרבנן אולינן בטר רבא שמביאין שתי שערות באותו הזמן. ועין בפרי"מגדים שכתב דלהרמב"ם דסובר תפלה דאורייתא³⁶ יהיה אסור להש"ץ הנה להוציא ידי אחרים בתפלה, עד שגדע בודאי שהביא שתי שערות³⁷, עין שם: (כו) יְדוּעִים. דנה הוי קביעות לאותם העמים. ואין בכלל זה אם מנוהו הנהקל שיהיה הוא מוכן להתפלל אם לפעמים לא יהיה התנן בבית-הכנסת שיעמד זה להתפלל, אין בנה אסור כלל, דאין זה מקרי קבוע כיון שאפשר שלא יבוא לידי פה, ולא אסור קבוע אלא לעמים ידועים שלאותו עת הוא קבוע בודאי, ט"ו. וכתב ע"ת והינו נדקא מי שלא נתמלא זקנו אכל מי שהוא פסול לש"ץ מחמת עברה אפלו באקראי אינו יכול להיות ש"ץ, וכ"כ בתשובת מ"צ ח"ב סי' עה. והיה בתענית ובריה נמי אין מורידין למי שלא נתמלא זקנו אפלו באקראי, שכנה"ג וע"ת: (יג) סריס. דהינו ששראי בו סימני סריס כמ"ש סי' ס"ה. ומהרש"ל בחלין סי' מח כתב שאין למנות סריס: (י"א) שונה. פ"י בדברי רבנו מהתפלין ערבית מבע"י והוא לא

התכה³²), וכמו שכתב הלח"מ שנהג פנ"ל: * אָבֵל באַקראי. עין ב"רן (הובא בב"י) שכתב דזנאק בשאין שם אלא הוא, וכן איתא בחדושי הרמב"ן, ושאר הראשונים לא הזכירו דבר מזה. ולכאורה יש להביא ראיה דהשולחן-אר"ח אין סובר זה, דאם-כן הלא באפן זה מטר לו גס"ן להיות שם ש"ץ בקבוע, כדאיתא בספרי ז דמטר לו להיות ש"ץ, והינו אפלו בקבוע כמו שכתב הלבוש שם, וכן משמע במאמר מרדכי דבאקראי מטר אפלו ביש אחר. אכל יש לדחות הראיה, דבספרי ז מרי קשאנא לוי עיני לפי עיני המקום שכלל השנה לא ידעון להם ש"ץ קבוע שנתמלא זקנו, לכן מטר למנות לכן י"ג אפלו לקבוע, מה שאין כן בסתמא אין למנותו לקבוע כי כן ידעון להם מטר ש"ץ שנתמלא זקנו: * ויבֵּל לִירֵד וכו'. כתב בפרי"מגדים סימן קלב, דאפלו אם הוא אכל לא יבֵּל לפני התכה בקבוע אם לא נתמלא זקנו וכו' ע"ש. ונראה לי דלענין תפלת ערבית יש להקל אפלו בקבוע, דהא אין מחזירין התפלה רק שאומר קדיש וברכו, ונדע דעת הרמב"ם שמשולק בין פריסת שמע לירידה לפני התכה, כמו שכתב הלח"מ שנהג דלדעת הרמב"ם אין לחלק בין קבוע לעצאי, רק כמו שכתבנו, וכן כתב הפרי תדש והפרי"מגדים וישנאות יעקב לדעת הרמב"ם, ואחר כך טעאתי שכן גס"ן דעת בעל תלכות גדולות, וגם מסתמא מוזלין הצבור

אין בנה אסור כלל, דאין זה מקרי קבוע כיון שאפשר שלא יבוא לידי פה, ולא אסור קבוע אלא לעמים ידועים שראותו העת הוא קבוע בודאי [ט"ו]. וב"ח אליה רבה חולקין, דגם זה מקרי קבוע, ולא מקרי אקראי אלא כשלא נתמנה כל עקר: ח (כו) שְׂאִין לוֹ זָקֵן. ולפי גרסת הגר"א במסכת סופרים פרק יד, עין שם, יהיה תלוי דין זה בדין מגוי הסריס המבאר בספרי ט: ט (כה) סְרִיס. דהינו ששראו בו סימני סריס, דאי לאו הכי כיון שלא הביא שתי שערות אמרין עדין הוא קטן³⁸, כמו שכתב סימן נה ספרי ה, עין שם במשנה ברויה. ומהרש"ל בחלין סימן מה כתב שאין למנות סריס, דגנאי הוא לצבור³⁹: (כט) בֶּן עֶשְׂרִים. דקדם אפלו נראה בו סימני סריס, בלאו הכי לא יוכל להיות ש"ץ אפלו באקראי, דעדין הוא קטן: י (ל) תְּפִלַּת עֲרֻבִית. לפי שאין מוציאין את הרבים ידי חובתם⁴⁰, שְׁתֵּרִי אֵינוֹן מְחֻזְרִין אֶת הַתְּפִלָּה, רק שאומרים ברכו וקדיש; ועוד טעמים אחרים עין בבית-יוסף. וכל זה נדחק (כז) רק לקים המנהג, אכל הוא בעצמו סובר דאין נכון לכתחלה לעשות כן: (לא) בְּמוֹצָאֵי שְׁבֻחוֹת. (כח) הוא הדין ערבית דחל, אלא שהמנהג שנהגו באותן המקומות היה במוצאי שבת: (לב) בְּתַפְלַת עֲרֻבִית. משום "ברכו" שבה. והוא הדין (כט) שלא יקדם על שמע למי שלא שמע "ברכו" בשחרית, דבאמת "ברכו" נמי מנהג על כל הצבור לשמען שחרית וערבית, וקטן שאין ח"ב אינו מוציאם בנה"ג: (לג) דְּהָרִי עֲדוּן. ורצה לומר, במקומות שנהגין להתפלל של שבת בערב-שבת מבעוד יום משום תוספת שבת, מכל מקום הרי עדין לא נשלמו לו י"ג שנה עד ליל-שבת, שתוספת שבת אינו מועיל לענין שנות ימי העשר; אכל (ל) אם מתפלל בקילה ערבית אחר צאת המוכבים, מטר ליבד לפני התכה. ומה שאמר בכל מקום י"ג שנה ויום אחד, לא שצריך יום אחד יותר, אלא ורצה לומר שצריך י"ג שנים שלמות מיום אל יום, לאפוקי חקרין מקצת שעות, הלכך מיד בתחלת לילה נתמלאו שנותיו והוי גדול⁴². ואפלו נולד ביום ראש-השנה קדם בין השמשות, (לד) נַעֲשֶׂה בְּרַמְזוֹהַּ בְּתַחֲלַת לַיְלִי-רֵאשֶׁה-הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁנַת י"ד⁴³: י"א (לד) שְׁלִיחַ-צִּבּוּר. מי שיש לו קול נעים יבנן להקדוש-ברוך-הוא ולא שאר רגנות. ואם נקט, יקח פיו

שְׁעַר הַצִּיּוּן

(כג) עלת-תמיד: (כד) אליה רבה בשם הרבה אחרונים: (כ"ה) וְהָאֵרִי אֶתְרוּנִים: (כ"ו) פְּרִי-מִגְדִּים: (כ"ז) הַגְּרָא: (כ"ח) לְבוּשֵׁי-שָׂרָד: (כ"ט) פְּרִי תִדְשׁ וּפְרִי-מִגְדִּים בְּסִימָן ט: (ל) אֶתְרוּנִים: (ל"א) אֶתְרוּנִים:

הלכות ברכות סימן נג

(י) **בנעימה**, תבוא עליו ברכה, והוא שיתפלל בכבוד ראש ועומד באימה וביראה, אבל אם מכונן להשמיע קולו ושמת בקולו הרי זה (טו) **מגנה**. ומכל מקום כל שמאריך בתפלתו לא טוב (טז) **עושה מפני טרח** (לו) **הצבור**: יב * אין ממנין * מי שקורא (לז) **לאלפיון** (יז) **ענינו** (לח) **ולענינו** אלפיון: לג **יפוחח**, והוא מי שבגדו קרוע (לט) **וזרועותיו מגלים**, לא ירד (מ) **לפני התבה**: יד (מא) **סומא יורד לפני** (יח) **ית** **התבה**, **ובלבד** (מב) **שלא יקרא בתורה**, משום ד'בכרים שבכתב אי אתה רשאי לאמרם על פה': טו **שליח צבור קבוע יורד לפני התבה מעצמו** (מג) * ולא ימתין שיאמרו לו: טז **מי שאינו שליח צבור**

מ מגלה כ"ד ט"ו שם
ס שם לענין פריסת
שטח ורמ"ם בפרק ח
מהלכות
ותשובת הרא"ש כולל
ד דהוא הדין ליריד
לפני התבה ע עין
במה שכתבתי בסיון
קלט סעיף ג פ טו

באר היטב

כנסים וכו' וכו' ארז ל' ע'ק"ט: ה: [טז] **עושה**. עכ"ט. וענין פאמנות שפואלו סי' טו
בזמן שקולו נמוך ונחש ומאריך בתפלה, יכולים לדחותו, וענין בתשובת הכ"ח מה
שנזכרים בבכ"ז נגונים שמנגינים בו ונבואו בא"ר ע"ש: [מ] **התבה**. עכ"ט. וענין
בשאלת יעקב"ץ סי' ח"א סי' עה וחי' סימן ס"ז. ומדברי הח"י נראה דאף בתחלת דבריו קאי
על ימים נוראים, מ"מ מהשערים שקכתב יש למנוע אף בשאר ימות השנה אם יש אחר
שראי והגון כפואו, ובשאלת יעקב"ץ ומור יציעיה קכתב שהוא פסול, ובכ"ז ומ"ח העלה
להלכה דבשאר ימות השנה יכול להיות ש"י מאחר שכן דעת הרמב"ם והרא"ש ושאר
פוסקים ומרן, אף כי ימים נוראים יש לחש לדברי הח"י, וענין באשל אברהם ס"ק ב דה"ה
חרש בשם הרשב"ש, והכ"ז קכתב ש"כ"י ג"כ אכ"ו בהשבי"ח ח"ג סי' ק"ג, ונראה לענין
ימים נוראים דינו כסומא, אעפ"י שאפשר להטיל קצת ולומר דמקור ואינו שומע הרי הוא
ככל אדם, מ"מ נראה להחמיר בימים נוראים, וענין בעתל מ"א ס"ק ח, וגם שיש קצת
בבבול וכו' ע"י ימים נוראים שומע שאז אין לו ידעיה בתחלה ולא בסוף מה שמהקל ענין
אחריו ואף הם עומדים אם באמצע הפרק או בין הפרקים. אבל מי ששומע, רק שנתקלקל
אצלו חוש השמיעה כדרך התקנים שבקבדה אונם קצת משמע ומ"מ שומעים ויודעים מצד
והקשו התוס' ס"פ הקורא את המגלה עומר, איך הוריד רבי לר' ח"א לפני התבה
שפיר ע"י טרח ע"ש, אבל בהפועלים תרצו דה"מ היכא דאפשר באחר אבל היכא דלא אפשר באחר לא ע"ש, וכנ"ל עקר, דאם איתא שקהו יכול לקרות הח"ית ע"י
דחק איך קאמר לה שאתה מגיע אצל וכו' וכו' לה' לא נמצאת מתרץ ומגנן, דדלמא קשהו מגיע לזה הפסוק וכיוצא בו היה מטריר את עצמו לקרות בהגן ולא היה
מתרץ ומגנן, אלא הקטר כמו שתרצו בהפועלים, פ"ח: (יח) **התבה**. ותיב בכל המצות, בי"ח מ"א דלא כנ"צ. בתשובת ח"י סי' קעו העלה שיש להעביר חן

שערי תשובה

במ"ב וכו' וכו' ארז ל' ע'ק"ט: ה: [טז] **עושה**. עכ"ט. וענין פאמנות שפואלו סי' טו
בזמן שקולו נמוך ונחש ומאריך בתפלה, יכולים לדחותו, וענין בתשובת הכ"ח מה
שנזכרים בבכ"ז נגונים שמנגינים בו ונבואו בא"ר ע"ש: [מ] **התבה**. עכ"ט. וענין
בשאלת יעקב"ץ סי' ח"א סי' עה וחי' סימן ס"ז. ומדברי הח"י נראה דאף בתחלת דבריו קאי
על ימים נוראים, מ"מ מהשערים שקכתב יש למנוע אף בשאר ימות השנה אם יש אחר
שראי והגון כפואו, ובשאלת יעקב"ץ ומור יציעיה קכתב שהוא פסול, ובכ"ז ומ"ח העלה
להלכה דבשאר ימות השנה יכול להיות ש"י מאחר שכן דעת הרמב"ם והרא"ש ושאר
פוסקים ומרן, אף כי ימים נוראים יש לחש לדברי הח"י, וענין באשל אברהם ס"ק ב דה"ה
חרש בשם הרשב"ש, והכ"ז קכתב ש"כ"י ג"כ אכ"ו בהשבי"ח ח"ג סי' ק"ג, ונראה לענין
ימים נוראים דינו כסומא, אעפ"י שאפשר להטיל קצת ולומר דמקור ואינו שומע הרי הוא
ככל אדם, מ"מ נראה להחמיר בימים נוראים, וענין בעתל מ"א ס"ק ח, וגם שיש קצת
בבבול וכו' ע"י ימים נוראים שומע שאז אין לו ידעיה בתחלה ולא בסוף מה שמהקל ענין
אחריו ואף הם עומדים אם באמצע הפרק או בין הפרקים. אבל מי ששומע, רק שנתקלקל
אצלו חוש השמיעה כדרך התקנים שבקבדה אונם קצת משמע ומ"מ שומעים ויודעים מצד

והקשו התוס' ס"פ הקורא את המגלה עומר, איך הוריד רבי לר' ח"א לפני התבה
שפיר ע"י טרח ע"ש, אבל בהפועלים תרצו דה"מ היכא דאפשר באחר אבל היכא דלא אפשר באחר לא ע"ש, וכנ"ל עקר, דאם איתא שקהו יכול לקרות הח"ית ע"י
דחק איך קאמר לה שאתה מגיע אצל וכו' וכו' לה' לא נמצאת מתרץ ומגנן, דדלמא קשהו מגיע לזה הפסוק וכיוצא בו היה מטריר את עצמו לקרות בהגן ולא היה
מתרץ ומגנן, אלא הקטר כמו שתרצו בהפועלים, פ"ח: (יח) **התבה**. ותיב בכל המצות, בי"ח מ"א דלא כנ"צ. בתשובת ח"י סי' קעו העלה שיש להעביר חן

באר הגולה

להאבל, ויש לצרף בזה גס"פ דעת הבית יוסף והש"ג שמקלין בזה כנ"ל: * אין
ממנין. לבאורה הוא הדין באקראי אינו יכול לירד לפני התבה להיות ש"י, בין
שחטעם הוא דאינו מוציא את התבות מפיו מתקונן. אבל אין להביא ראיה לזה
מוסופות מגלה (כ"ד ע"ב) ד"ה כשאמה, והקשו מרבי ח"א איך הורידו רבי
קשגור תעניתא, דיש לדחות דתענית צבור אקראי הוא כמו קבע, כדמוכח שם
עמוד א תוספות ד"ה ואינו עובר ע"י"ש, וענין לעיל כמה שקכתבנו בשם הר"ן לענין
מלוי זקן דאפלו באקראי יש להחמיר בדאיכא אחר, אלא שכן בזה שיש להחמיר
כנ"ל על-כ"פנים בדאיכא אחר אפלו באקראי: * מי שקורא א"י. עין לקמן
בסימן קכב ב"טו סעיף קט"ן ל דמקל בזה בזמננו שאין רב העם מבחינים בזה⁴⁶:
* **ולא ימתין**. ובבאר הג"א סוחר לזה מערכין י"א ע"ב דש"י ממלך לתפלה,
עין שם. ומהטור גס"פ אינו מוכח רק דאינו צריך לטוב אבל לא דאין צריך

משנה ברורה

ואחר כך יתפלל [ס"ח סי' רנ"א]: (לה) **מגנה**. איתא בספר חסידים:
בשעה שרובן שמעוין גן גמליאל יצא לדין להרג אמר לרבי ישמעאל
כהן גדול: אחי, מפני מה אני יוצא להרג, אמר לו: שפא היית דורש
ברבים ושמת לבך ונהגית מדברי תורה; אמר לו: אחי, נחמתי:
(לו) **הצבור**. קכתב בים של שלמה סימן נ: אסור לו להאריך שלא
ברצון הקהל אפלו בשבת יום טוב; ואף ברצון הקהל יותר מדי
מגנה⁴⁴, כי אין זה לא מחציו לה' ולא מחציו לכם. קכתב שגרי נקטת
הגדולה בשם תשובת ר"י ברנא: שליח צבור שנפסל קולו, אם
נשמע כאלו הוא מרתת ושבור, פסול. עוד קכתב: אם שני חגיגים שרים,
כהן קודם ללוי, לוי לישאל, ותלמיד חכם קודם לעם הארץ אפלו

הוא כהן, וכל שכן לוי: **יב (לז) לאלפיון ענינו**. פרוש, הכרת הענין⁴⁵ הוא בחזק ועמקה יותר מהקרת האלף. והוא הדין למי שקורא חתי"ן
הח"י"ן או (ג) שקורא "שבלת" "סבלת". ואם כלם מדברים קף, מתר להיות שליח צבור (מ"א בשם הרדב"ן). ורע עוד, דהוא הדין לכל מי
שאינו יכול להוציא האותיות מתקונן, כגון שהוא כבד פה וכבד לשון, גס"פ אין מורידן אותו לפני התבה וכן מוכח מהרמב"ם פ"ק טו
מהלכות נשיאת פנים הלכה א, ופ"ק ח מהלכות תפלה הלכה יב, עין שם בכסף משנה. וצריך עיון מיירושלמי פ"ק היה קורא הלכה ד דאיתא
שם: אם היה לשונו צרוף, עין שם בפני משה דמתיר בענין זה מפני שמכל מקום אינו משנה האותיות מהותן ע"ש, אכן לפי מה שפרש שם
הפעל ספר חרדים את דברי הירושלמי יתחא: (לח) **ולענינו אלפיון**. עין בפרי חדש שהעלה דבזמן דליכא אחר ראוי כמותו מתר להורידו
בתבה אפלו בחתי"ן הח"י"ן, אבל בעל פני משה הנ"ל חולק עליו וסובר דאפלו בדליכא אחר לא שרי כי אם היכא דקשהו מכנן לקרות אותו
לח"ית על-ידי טרח יכול לקרות אותו שפיר. ונראה עוד, דאפלו לפרי חדש אין מתר למנותו לשליח צבור בקבע פן יזדמן מקור אחר טוב
ממנו, רק לפעם זה מתר להורידו בדליכא ראוי כמותו, כהניא מעשה דרבי ח"א שם בגמרא: **לג (לט) זרועותיו**. (לג) וגם כתפיו: (מ) **לפני**
התבה. להעשות שליח צבור להתפלל⁴⁷, אבל פורס הוא (לז) על שמע לבד, וגם אינו קורא בתורה, שגנאי הוא: **יד (מא) סומא**. אפלו בשתי
עיניו, (לה) ותיב בכל המצות מן התורה, דקנמא לן כרבנן דרבי יהודא. ובתשובת חות יאיר סימן קעו העלה שאף על-פ"י אין לא יתפלל סומא
בימים נוראים, אפלו באחד מעיניו, היכא דאיכא אחר ראוי והגון פיוצא בו, עין שם טעמו⁴⁸, ובספר אליהו רבא באתי י חולק עליו. ונראה לי
(לו) דאף לדברי החת"י א"י, הינו רק שלא למנותו לכתחלה, אבל לא לסלקו משליח צבור אם נעשה סומא. שליח צבור שיש לו כבודת
אוננים (לו) שאינו שומע כלל, מסיק בחדושי ר' עקיבא איג"ר (לז) דלא יהיה שליח צבור⁴⁹, דאף דאם לא השמיע לאוננו יצא, מכל מקום בין
דלכתחלה צריך להשמיע לאוננו, אינו מוציא אחרים לכתחלה⁵⁰: (מב) **שלא יקרא**. עין לקמן סימן קלט סעיף ג בהג"ה⁵¹: טז **ולא**

שער הציון

(ג) רמב"ם פ"ק טו מהלכות תפלה הלכה א, עין שם בכסף משנה: (ג) הג"א בשם הר"ף וטור: (לז) משנה במגלה דף כד: (לז) ב"ח מגן
אברהם ופירי חוש והג"א, דלא כנתלת צ"ב: (לו) פשוט בין דמצד הדין מתר אף להמתאייר כדמוכח שם בדבריו, והבאר היטב נתן מקום
לשעוה בדבריו: (לו) מוכח משערי תשובה בסימן זה: (לז) משמע מזה אפלו בשאר ימי השנה, ודלא כשערי תשובה דהוא אזיל רק להתשב"ץ
דלא מחשיב לה בשעת הדחק חסרון כמה שאינו משמיע לאוננו, וכבר השיג ר' עקיבא איג"ר. ונראה דכשאין ש"י אחר, גם למורנו הרע"א מתר: